Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Sakarya'ya Giden Yol

Ordu toparlanıyor

Kütahya-Eskişehir Savaşları'nda geri çekilen Türk ordusu, daha fazla kayıp vermemek için **Sakarya Irmağı'nın doğusuna** çekildi; orduda moral bozukluğu vardı. Mecliste endişe büyüdü, TBMM'nin Kayseri'ye taşınması bile konuşuldu. Bunun üzerine **Başkomutanlık Kanunu** (5 Ağustos 1921) ile Mustafa Kemal ordunun başına geçti. Kısa sürede savunma hazırlıkları başladı:

- **Tekâlif-i Millîye Emirleri** ile ordunun ihtiyaçları halktan karşılandı.
- **Doğu Cephesi'nden** ve **Merkez Ordusu'ndan** seçkin birlikler Batı Cephesi'ne getirildi.
- Ordu, Sakarya'nın doğusunda yaklaşık **100 km** genişliğinde bir cephede toplandı.

BUNU UNUTMA

Başkomutanlık Kanunu ve Tekâlif-i Millîye Emirleri 4. konuda ayrıntılı anlatıldı. Sakarya, bu hazırlıkların ilk sınavıdır.

Cepheye cephane taşıyan halk (temsilî)

Yunanlar neden saldırdı?

İngilizlerin büyük desteğini alan Yunanlar, Türk ordusu daha fazla toparlanmadan ve Tekâlif-i Millîye ile gelecek yardımlar cepheye ulaşmadan **son darbeyi vurmak**, Millî Mücadele'nin merkezi **Ankara'yı ele geçirmek** ve mücadeleyi bitirmek istedi. **13 Ağustos 1921'de** harekete geçtiler; **15 Ağustos'ta Kral Konstantin** ordusuna **"Ankara'ya!"** emrini verdi.

Ordu	Asker	Tüfek	Makineli	Top	Taşıt hayvanı	Uçak
Türk	96.326	54.572	825	196	**32.137**	2
Yunan	**120.000**	**57.000**	**2.768**	**386**	3.800	**18**

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Asker, silah ve cephanede **Yunan ordusu üstündü**. Türk ordusu sayıca az olmasına rağmen kazandı; bu da başarıda **komuta, taktik ve millî birliğin** belirleyici olduğunu gösterir.

Her şeye rağmen cephede

Savaş öncesinde cepheyi denetleyen Mustafa Kemal Paşa **atından düştü**, **kaburga kemiği kırıldı**. Kırık kemik ciğerini sıkıştırıyor, nefes almasını ve konuşmasını zorlaştırıyordu. Doktorlar dinlenmesini istedi; o ise **24 saat sonra** yeniden cepheye döndü ve savaşı **22 gün 22 gece** bizzat yönetti. Bu davranış onun **fedakârlığını, sorumluluk bilincini ve kararlılığını** gösterir.

Başkomutan Mustafa Kemal Sakarya'da (temsilî)

Sakarya'ya giden günler

Kütahya-Eskişehir yenilgisi → ordu **Sakarya'nın doğusuna** çekildi → **Başkomutanlık Kanunu** (5 Ağustos 1921) → **Tekâlif-i Millîye Emirleri** (7-8 Ağustos 1921) → Yunanlar harekete geçti (13 Ağustos) → **Sakarya Meydan Savaşı** başladı (23 Ağustos 1921).

Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Sakarya Meydan Savaşı (23 Ağustos-13 Eylül 1921)

Düşman	Komutan	Ordu	Savaşın türü
Yunanistan	Başkomutan Mustafa Kemal Paşa	Düzenli ordu	**Savunma** savaşı

Savaşın seyri

- Savaş **23 Ağustos 1921'de** başladı. Yunanlar önce Türk ordusunu **Mangal Dağı'ndan** çekilmeye zorladı, sonra saldırılarını sol kanada yoğunlaştırdı.
- Bazı birlikler geri çekilmek zorunda kaldı; Yunanlar en önemli savunma noktalarından **Çal Dağı'na** yöneldi. **Polatlı, Haymana ve Çal Dağı** yörelerinde çok şiddetli çarpışmalar oldu.
- Yunanlar savunma hattını zaman zaman aştı ama her defasında karşılarında **geride yeniden kurulmuş** yeni bir Türk hattı buldu; ancak ağır kayıplarla ilerleyebildi.
- **4-5 Eylül'de** saldıran Yunanlar çok ağır kayıp verdi. Türk ordusu karşı saldırıya geçti; **11 Eylül'de** çekilmeye başlayan Yunan ordusu **13 Eylül'de** tamamen Sakarya'nın batısına atıldı.
- **22 gün 22 gece** süren savaş **13 Eylül 1921'de** Türk zaferiyle bitti. Yunanlar **Eskişehir-Afyon hattına** çekilip savunmaya geçti.

Tarihe geçen emir

"Hattı müdafaa yoktur, sathı müdafaa vardır. O satıh, bütün vatandır. Vatanın her karış toprağı vatandaşın kanıyla ıslanmadıkça terk edilemez." Küçük büyük her birlik bulunduğu mevziden atılabilir; ama ilk durabildiği noktada yeniden cephe kurup savaşa devam eder. Yanındaki birliğin çekildiğini gören birlik ona uyamaz; bulunduğu yerde sonuna kadar direnir. *(Nutuk)*

DİKKAT!

Mustafa Kemal, Yunanlara karşı **çizgiye bağlı savunmayla** başarılı olunamayacağını görerek bu **taktik değişikliğini** yaptı. Dünya savaş tarihine geçen bu taktik savaşın kaderini değiştirdi.

Hat mı, satıh mı?

Hat (çizgi) savunması: Ordu tek bir çizgiyi savunur; çizgi delinince savunma çöker. **Satıh (alan) savunması:** Bütün vatan savunma alanıdır; geri çekilen birlik ilk durduğu yerde yeniden cephe kurar. Düşman ilerledikçe yıpranır, **taarruz gücü kırılır**.

Topyekûn savaş

Topyekûn "hep birlikte" demektir. Savaşı yalnız ordu değil, köyde, evde, tarlada bulunan herkes verir; millet bütün maddi ve manevi gücünü savaşa adar. Son toprak parçası son askere kadar birlik içinde savunulur. Cepheye cephane taşıyan kadın ve çocuklar bunun örneğidir.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Bu emir Mustafa Kemal'in **vatanseverlik, kararlılık, askerî deha, yaratıcı düşünce ve liderlik** özelliklerini gösterir.

Kahraman komutanlar

Mustafa Kemal'in yanında **İsmet (İnönü) Paşa, Fevzi (Çakmak) Paşa, Kâzım (Özalp) Paşa** ve **Fahrettin (Altay) Paşa** büyük kahramanlık gösterdi. Çok sayıda subay şehit düştüğü için bazı tarihçiler Sakarya'ya **"Subaylar Savaşı"** der.

Kavram: Meydan savaşı, iki ordunun büyük güçleriyle karşılaştığı, sonucu savaşın kaderini belirleyen büyük savaştır.

Sakarya Zaferi'nin Sonuçları

Alan	Sonuçlar
Askerî	Türk ordusunun yaptığı **son savunma savaşıdır**; bundan sonra Türk ordusu **taarruza**, Yunan ordusu **savunmaya** geçti. Yunan ordusu ağır kayıp verdi, taarruz gücünü kaybetti. **1683 II. Viyana Kuşatması'ndan** beri Avrupalılar karşısında süren **geri çekilme dönemi sona erdi**.
İç politika ve toplum	TBMM, Mustafa Kemal Paşa'ya **"gazi" unvanı** ve **"mareşal" rütbesi** verdi. Halkın orduya güveni ve savaşın kazanılacağına inancı arttı; Kütahya-Eskişehir'in olumsuz etkileri ortadan kalktı.
Dış politika	TBMM'nin uluslararası saygınlığı arttı. **İtalyanlar** Anadolu'dan tamamen çekildi. Kafkas cumhuriyetleriyle **Kars Antlaşması**, Fransa ile **Ankara Antlaşması** imzalandı. İngilizlerle **esir değişimi** antlaşması yapıldı. İtilaf Devletleri barış önerisinde bulundu (**26 Mart 1922**); Sevr yeniden gündeme getirildiği için TBMM reddetti.

Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)

Sakarya'dan sonra Sovyet Rusya'nın aracılığıyla Kars'ta bir konferans toplandı. TBMM'yi **Kâzım Karabekir Paşa** temsil etti. TBMM ile Sovyet cumhuriyetleri **Azerbaycan, Ermenistan ve Gürcistan** arasında imzalandı.

- **Moskova Antlaşması'nda** belirlenen sınırlar onaylandı; **Ardahan** Türkiye'de, **Batum** Gürcistan'da kaldı.
- Türkiye'nin **doğu sınırı** bugünkü kesin şeklini aldı.
- Bu üç cumhuriyet **Sevr Antlaşması'nın geçersiz** olduğunu kabul etti.

BUNU UNUTMA

Mustafa Kemal'e göre "Ermeni sorunu" Kars Antlaşması ile **en doğru şekilde çözüldü**; iki halkın dostluğu yeniden kuruldu.

Ankara Antlaşması (20 Ekim 1921)

Güney Cephesi'nde halkın Kuvâ-yı Millîye ile verdiği mücadele Fransızları zor durumda bırakmıştı; kendi kamuoyları da savaşa tepkiliydi. Kütahya-Eskişehir'den sonra görüşmeleri askıya alan Fransa, Sakarya'dan sonra TBMM ile anlaştı. Görüşmeleri Fransız diplomat **Franklin Bouillon** yürüttü.

- Taraflar arasındaki **savaş durumu sona erecek**; savaş esirleri karşılıklı serbest bırakılacak.
- **İskenderun (Hatay)** için özel bir yönetim kurulacak; resmî dil **Türkçe** olacak, Türk kültürüne her kolaylık sağlanacak. Hatay, Fransa mandasındaki Suriye'de kalacak.
- **Nusaybin, Cizre ve Kilis** Türkiye'de kalacak; Fransızlar iki ay içinde çekilecek.
- **Süleyman Şah'ın mezarının** bulunduğu **Caber Kalesi** Türk bayrağı altında, Türk mülkü olarak kalacak.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Batı Cephesi'nde kazanılan bir savaş, **başka cephelerde siyasi başarı** getirdi. Millî Mücadele'de **askerî başarılar siyasi başarıları** sağladı.

Ankara Antlaşması'nın önemi	Dikkat edilecek nokta
Güney Cephesi kapandı; buradaki birlikler Batı Cephesi'ne kaydırıldı.	**Hatay hariç** bugünkü güney sınırı çizildi.
TBMM'yi resmen tanıyan **ilk İtilaf devleti Fransa** oldu.	**Hatay**, Misakımillî'den verilen **ikinci tavizdir** (ilki Batum).
İtilaf Devletleri'nin birliği bozuldu, Sevr'i uygulama hevesleri azaldı.	Fransa'nın TBMM ile anlaşması İngiltere'yi yalnız bıraktı.

Gazi ve Mareşal: Sakarya'da savaşı bizzat yöneten, kaburgası kırık olmasına rağmen cepheden ayrılmayan Mustafa Kemal Paşa'ya TBMM **"gazi"** unvanını ve ordunun en yüksek rütbesi olan **"mareşal"** rütbesini verdi.

Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Büyük Taarruz'a Hazırlık

Neden bir yıl beklendi?

Sakarya'dan sonra Yunan ordusu **Afyon-Eskişehir-Kütahya** hattına çekilip güçlü savunma mevzileri kurdu. İtalya ve Fransa Anadolu'dan çekilince Yunanlar ve İngilizler yalnız kaldı. Türk ordusu ise hemen taarruza geçemedi: Ordu sürekli savaşlarla **yıpranmıştı**, **silah, cephane ve malzeme** yetersizdi, Tekâlif-i Millîye yardımları bekleniyordu, askerlere **taarruz eğitimi** verilmesi gerekiyordu.

DİKKAT!

Plana göre düşman **ilk saldırıda** yok edilmeliydi. Başarısız olunursa Türk ordusunun **ikinci bir saldırı yapacak gücü yoktu**.

Mecliste sabırsızlık

Taarruzun gecikmesi TBMM'de tepkiye yol açtı. Mustafa Kemal milletvekillerini şöyle yatıştırdı: **"Yarım hazırlıkla, yarım tedbirle yapılacak taarruz, hiç taarruz etmemekten daha fenadır."** TBMM ona güvenini göstermek için **20 Temmuz 1922'de** başkomutanlık yetkisini **süresiz** (zafer kazanılıncaya kadar) uzattı.

Hazırlıklar

- **Genel seferberlik** ilan edildi, orduya taarruz eğitimi verildi.
- **Adana** ve **Kocaeli'deki** kuvvetler Batı Cephesi'ne kaydırıldı.
- Tekâlif-i Millîye Emirleri bütün yurtta uygulandı.
- **İstanbul'dan** Anadolu'ya gizlice silah, cephane ve malzeme taşındı.
- Dışişleri Bakanı **Yusuf Kemal Bey** siyasi destek aramak için Avrupa'ya gönderildi.
- Silah, cephane ve birlikler **büyük bir gizlilik** içinde cepheye yığıldı.

İtilaf Devletleri'nin oyunu

İtilaf Devletleri, Sevr'in bazı maddelerini hafifleterek TBMM'ye **barış önerisinde** bulundu (**26 Mart 1922**). Gerçek amaçları barış değil, Sevr'i kabul ettirmek ve saldırı gücünü yitiren **Yunan ordusuna toparlanması için zaman kazandırmaktı**. TBMM, Misakımillî çerçevesinde karşı öneri sunup **işgal altındaki bütün toprakların boşaltılmasını** istedi. Bu reddedilince düşmanı yurttan **savaşla atmaktan** başka yol kalmadı.

Tarih	Taarruzun gizli hazırlığı
6 Ağustos 1922	Mustafa Kemal **gizli bir emirle** birliklere taarruz hazırlıklarını tamamlamalarını bildirdi.
20 Ağustos 1922	Batı Cephesi karargâhı **Akşehir'de** Genelkurmay Başkanı **Fevzi Paşa**, Cephe Komutanı **İsmet Paşa**, 1. Ordu Komutanı **Nurettin Paşa** ve 2. Ordu Komutanı **Yakup Şevki Paşa** ile yapılan gizli toplantıda plana son şekli verildi; taarruzun **26 Ağustos'ta** başlaması kararlaştırıldı.
25 Ağustos 1922	Komuta heyeti, savaşın yönetileceği **Kocatepe'deki Çadırlı Ordugâha** geldi.

ÖNEMLİ

Taarruzu ertelemesi Mustafa Kemal'in **sabırlı, gerçekçi ve planlı** olduğunu; **gizlilik ve baskın** esasına dayanan plan ise **askerî dehasını** gösterir.

Taarruz planının amacı

Plan, Yunan ordusunu geri çekilmeye zorlamak değil, **ani bir baskınla yok etmek** esasına dayanıyordu. Taarruz planını **Genelkurmay Başkanı Fevzi (Çakmak) Paşa** hazırladı. Fevzi Paşa 1922'de mareşal oldu; 1924-1944 arasında Genelkurmay Başkanlığı yaptı.

Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Büyük Taarruz (26 Ağustos 1922)

Ordu	Subay	Er	Tüfek	Ağır mak. tüfek	Kılıç	Top	Uçak
Türk	**8.659**	199.283	**100.352**	839	**5.000**	340	8
Yunan	6.564	**218.000**	83.000	**1.280**	1.300	**418**	**50**

Türk ordusu subay, tüfek ve süvari (kılıç) bakımından; Yunan ordusu er, makineli tüfek, top ve uçak bakımından üstündü. Güçler artık birbirine yakındı.

Kocatepe'de şafak (temsilî)

Taarruz başlıyor

- **26 Ağustos 1922** sabahı **saat 05.30'da** topçu ateşiyle Afyonkarahisar'ın Şuhut ilçesindeki **Kocatepe'den** başladı.
- Yunanlar beklemedikleri zamanda, beklemedikleri yerden saldırıya uğradı; ilk gün savunma hatları bozuldu.
- **27 Ağustos'ta Afyon** kurtarıldı.
- **30 Ağustos'ta** Dumlupınar'ın kuzeyinde Yunan ordusu **kuşatılıp** ana gücü yok edildi.

Başkomutanlık Meydan Savaşı (30 Ağustos 1922)

Dumlupınar'da yapılan ve **bizzat Başkomutan Mustafa Kemal Paşa'nın yönettiği** bu savaşa **Başkomutanlık (Başkumandanlık) Meydan Savaşı** denir. Kaçmaya çalışan Yunan orduları Başkomutanı **General Trikupis** ve kurmay heyeti **2 Eylül'de** Uşak yakınlarında esir alındı. Üst komuta kademesini kaybeden Yunan ordusu disiplinsiz biçimde kaçarken geçtiği köy ve kasabaları **yakıp yıktı**.

BUNU UNUTMA

30 Ağustos her yıl **Zafer Bayramı** olarak kutlanır.

DİKKAT!

Düzenli ordunun Batı Cephesi'ndeki **ilk dört savaşı** (I. İnönü, II. İnönü, Kütahya-Eskişehir, Sakarya) **savunma**, Büyük Taarruz ise **saldırı (taarruz)** savaşıdır.

Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir!

Mustafa Kemal Paşa, kaçan Yunan ordusunun toparlanmasına fırsat vermemek için **1 Eylül 1922'de "Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!"** emrini verdi. Türk ordusu Yunanları İzmir'e kadar kovaladı.

Kurtuluş kronolojisi

26 Ağustos Taarruz başladı → **27 Ağustos** Afyon → **30 Ağustos** Başkomutanlık Meydan Savaşı, Kütahya → **1 Eylül** Uşak, "Ordular!" emri → **2 Eylül** Eskişehir, Trikupis'in esir alınması → **6 Eylül** Balıkesir → **8 Eylül** Manisa → **9 Eylül 1922 İzmir** → **11 Eylül** Bursa → **18 Eylül** Batı Anadolu tamamen kurtuldu (Erdek ve Biga).

Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Zaferin Anlamı

Türk ordusu İzmir'de (temsilî)

Büyük Taarruz'un sonuçları

- **Askerî:** Batı Anadolu Yunan işgalinden kurtuldu, **Batı Cephesi kapandı. Millî Mücadele'nin askerî safhası sona erdi.** Türk ordusunun kaybı yüzde 6,3; Yunan ordusununki yüzde 65'tir.
- **Siyasi:** Askerî güçle kabul ettirilmek istenen **Sevr savaş alanında yırtıldı**; Mudanya'nın ve **Lozan'ın** yolu açıldı.
- **Sosyal:** Halk zaferi yurdun her yerinde sevinçle kutladı; zafer sömürge altındaki **mazlum milletlere örnek** oldu.

Bayrağa saygı

Başkomutanlık Meydan Savaşı'nın ardından savaş alanını dolaşan Mustafa Kemal, yerde yırtılmış bir **Yunan bayrağı** gördü ve kaldırılmasını isteyerek şöyle dedi: **"Bir milletin istiklal alametidir, düşman da olsa hürmet etmek lazımdır."** Savaş alanındaki acı manzara için de bunun **meşru müdafaa** olduğunu, Türklerin başka milletlerin vatanında böyle bir harekete girişmeyeceğini söyledi.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Bu davranış Mustafa Kemal'in **insan sevgisini** ve başka milletlerin bağımsızlığına **saygısını** gösterir.

Olay	Mustafa Kemal'in rolü	Gösterdiği özellik
Kütahya-Eskişehir'den sonra Sakarya'nın doğusuna çekilme	Ordunun kayıp vermesini önledi, düşmanı ikmal kaynaklarından uzaklaştırdı.	İleri görüşlülük, askerî deha
Başkomutanlığı kabul etmesi	Savaşın sorumluluğunu üzerine aldı, ordunun başına geçti.	Sorumluluk, liderlik
Kaburgası kırıkken cepheye dönmesi	Sakarya'yı 22 gün 22 gece bizzat yönetti.	Fedakârlık, kararlılık
"Sathı müdafaa" emri	Yeni bir savunma taktiği uyguladı, düşmanı yıprattı.	Yaratıcılık, askerî deha
Taarruzu bir yıl ertelemesi	Yarım hazırlıkla saldırmadı, orduyu eksiksiz hazırladı.	Sabır, gerçekçilik, planlılık
Büyük Taarruz'u gizlilikle hazırlaması	Düşmanı habersiz yakaladı, Başkomutanlık Meydan Savaşı'nı yönetti.	Askerî deha, teşkilatçılık

Kavram kutusu

Taarruz: Saldırı. **Mevzi:** Askerlerin savaşırken yerleştiği korunaklı yer. **Gazi:** Savaşta kahramanlık gösterip zafer kazanan kişi. **Mareşal:** Ordudaki en yüksek rütbe. **Ateşkes (mütareke):** Savaşan tarafların çatışmayı durdurması.

Neden-sonuç zinciri

Sakarya Zaferi → İtalya'nın çekilmesi; Kars Antlaşması ile doğu sınırının kesinleşmesi; Ankara Antlaşması ile **Güney Cephesi'nin kapanması** → güneydeki birliklerin Batı'ya kaydırılması → Büyük Taarruz → Mudanya → Lozan.

Notlarım

Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Mudanya Ateşkes Antlaşması (11 Ekim 1922)

Ateşkese giden yol

Batı Anadolu kurtulmuştu ama **Doğu Trakya'da** Yunan, **İstanbul ve Boğazlar'da** İngiliz işgali sürüyordu. Türk ordusu bu yerleri kurtarmak için **Çanakkale'ye** yöneldi; Boğazları bırakmak istemeyen İngilizlerle karşı karşıya geldi. İngiltere Başbakanı **Lloyd George** savaş için müttefiklerinden (Fransa, İtalya), kendi kamuoyundan ve sömürgelerinden destek bulamadı. **Yalnız kalan İngiltere** ateşkes önerdi. Mustafa Kemal **28 Eylül 1922'de** harekâtı durdurdu; **Meriç Irmağı'na kadar Trakya'nın** hemen verilmesi şartıyla konferansı kabul etti.

BUNU UNUTMA

Ateşkes sırasında hâlâ işgal altında olan yerler: **Doğu Trakya, İstanbul ve Boğazlar**.

Kimler katıldı?

Görüşmeler **3 Ekim 1922'de** Bursa'nın **Mudanya** ilçesinde başladı. **Türkiye:** İsmet Paşa. **İngiltere:** General Harrington. **Fransa:** General Charpy. **İtalya:** General Monbelli.

Kim yoktu?

Asıl savaştığımız **Yunanistan** görüşmelere katılmadı. Temsilcisi General Mazarakis Mudanya'ya geldiği hâlde görüşmeleri **bir gemiden** izledi; Yunanistan'ı **İngilizler** temsil etti. Bu durum İngiltere'nin Yunanları desteklediğini gösterir.

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın 14 maddesinden önemlileri
1. Üç gün içinde yürürlüğe girecek antlaşmayla Türk ve Yunan kuvvetleri arasındaki çatışmalar (**14-15 Ekim'den itibaren**) sona erecek.
2. Yunanlar **Doğu Trakya'yı Meriç Nehri** sınır olmak üzere **15 gün içinde** boşaltacak; bölge yönetimi TBMM'ye bırakılacak.
3. Doğu Trakya'nın güvenliği için **8.000 kişilik Türk jandarma** birliği görevlendirilecek.
4. Barış imzalanıncaya kadar TBMM Doğu Trakya'ya asker geçirmeyecek; Türk kuvvetleri **Çanakkale ve Kocaeli** bölgesinde belirlenen çizgiyi geçmeyecek.
5. İstanbul ve Boğazlar'ın yönetimi TBMM'ye bırakılacak; İtilaf Devletleri'nin kuvvetleri barış antlaşması imzalanıncaya kadar burada kalacak.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

İstanbul'un yönetiminin TBMM'ye bırakılmasıyla **Osmanlı Devleti hukuken yok sayıldı**; İtilaf Devletleri **yeni Türk devletinin siyasi varlığını** tanımış oldu.

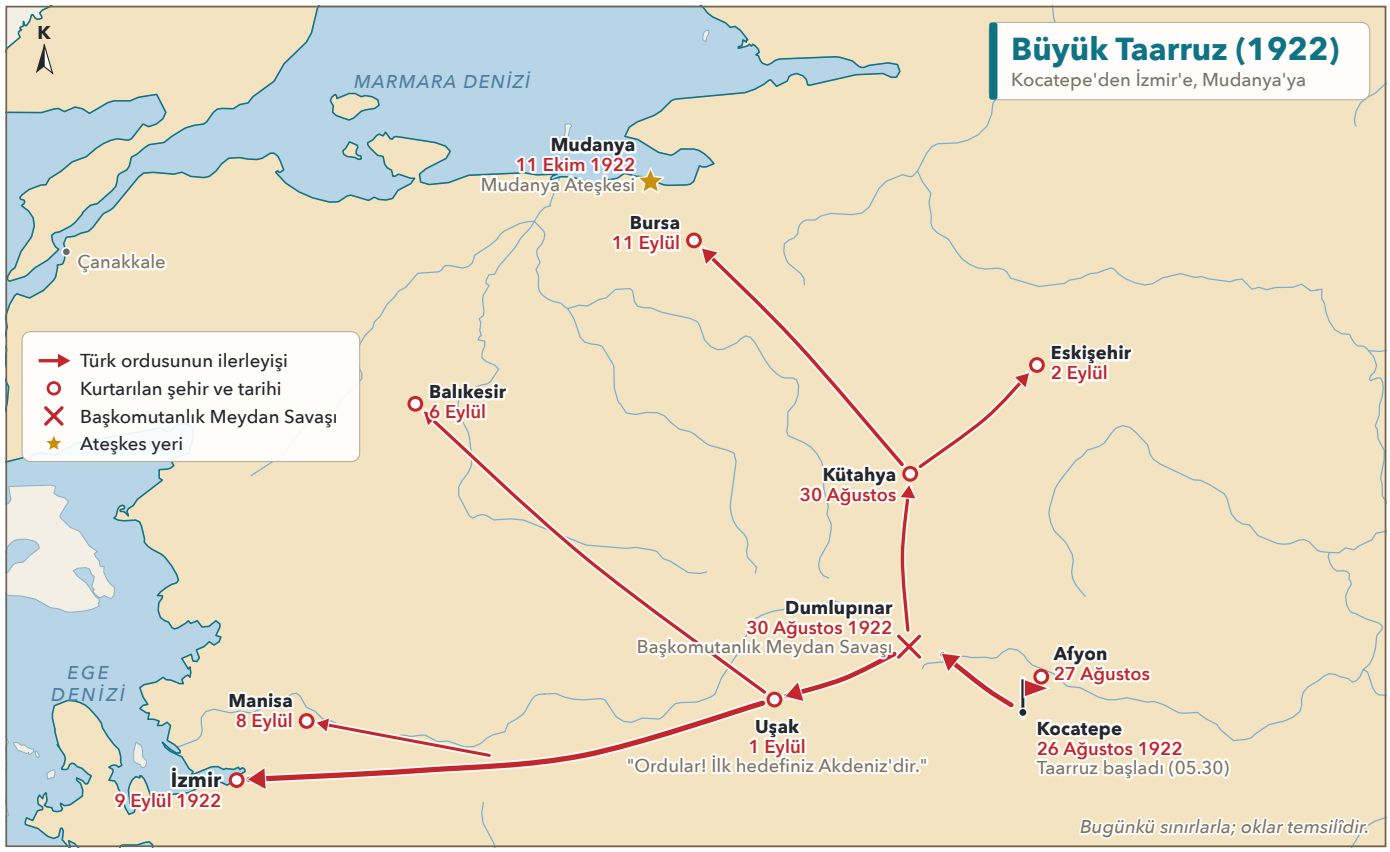
Mudanya'nın önemi

- Üç yıllık Yunan işgali sona erdi; **Doğu Trakya savaşılmadan** kurtarıldı.
- İstanbul ve Boğazlar, barış imzalanması şartıyla **savaşsız** geri alınacaktı.
- **Askerî safha bitti, diplomatik (siyasi) safha başladı.** Sevr geçerliliğini yitirdi.
- İngiltere'de **Lloyd George hükûmeti istifa** etti.
- TBMM'nin eli güçlendi; barış masasına **eşit şartlarda** oturmanın yolu açıldı.

Karıştırma	Mondros Ateşkes Antlaşması	Mudanya Ateşkes Antlaşması
Tarih	30 Ekim 1918	11 Ekim 1922
Kim imzaladı?	Yenilen Osmanlı Devleti	Galip TBMM Hükûmeti
Sonucu	Yurdun işgal edilmesinin yolu açıldı.	İşgal edilmiş yerler savaşmadan kurtarıldı.
Hangi dönemi başlattı?	Millî Mücadele'ye giden süreci	Lozan'a giden diplomatik safhayı

Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Haritada Büyük Taarruz

Haritayı okuyalım

- **26 Ağustos 1922'de** Kocatepe'den başlayan taarruzla Afyon'daki Yunan cephesi yarıldı.
- **30 Ağustos'ta** Dumlupınar'da **Başkomutanlık Meydan Savaşı** kazanıldı.
- **9 Eylül'de** İzmir kurtarıldı; **11 Ekim 1922'de** Mudanya Ateşkes Antlaşması imzalandı.

A+ LGS'DE ÇIKABİLİR

Mudanya ile **Doğu Trakya** savaş yapılmadan kurtarıldı.

Tekrar zinciri

Sakarya (1921) → **Büyük Taarruz** (26 Ağustos 1922) → **Başkomutanlık Meydan Savaşı** (30 Ağustos) → **İzmir'in kurtuluşu** (9 Eylül) → **Mudanya Ateşkes Antlaşması** (11 Ekim 1922) → **Lozan Barış Antlaşması** (24 Temmuz 1923).

Mustafa Kemal Kocatepe'de (temsilî)

Ordulara verilen emir

Başkomutanlık Meydan Savaşı'ndan sonra Mustafa Kemal **1 Eylül 1922'de** ordulara **"Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir. İleri!"** emrini verdi.

Mudanya'nın önemi

İstanbul, Boğazlar ve Doğu Trakya **savaş yapılmadan** kurtarıldı; İtilaf devletleri TBMM'nin zaferini kabul etmiş oldu.

Kazanım: Sakarya Meydan Savaşı'nın kazanılmasında ve Büyük Taarruz'un başarılı olmasında Mustafa Kemal'in rolüne ilişkin çıkarımlarda bulunur.

Kendimi Deniyorum

A. Doğru mu, yanlış mı?

Cümle doğruysa "D", yanlışsa "Y" yazınız.

- [ ] 1. Sakarya Meydan Savaşı, Türk ordusunun yaptığı son savunma savaşıdır.
- [ ] 2. Ankara Antlaşması ile TBMM'yi tanıyan ilk İtilaf devleti İngiltere olmuştur.
- [ ] 3. Büyük Taarruz 26 Ağustos 1922'de Kocatepe'den başlamıştır.
- [ ] 4. Mudanya görüşmelerinde Yunanistan'ı Fransa temsil etmiştir.
- [ ] 5. Sakarya Zaferi'nden sonra Mustafa Kemal'e gazilik unvanı ve mareşallik rütbesi verildi.

B. Eşleştirelim

Kavramın harfini ilgili açıklamanın başındaki kutuya yazınız.

A) Kars	☐	Bayrak altında Türk mülkü olarak kalan Caber Kalesi
B) Mudanya	☐	Gizli taarruz toplantısının yapıldığı yer
C) Akşehir	☐	Doğu sınırını kesinleştiren antlaşma
D) Sathı müdafaa	☐	Doğu Trakya'nın savaşmadan kurtarılması
E) Ankara	☐	Bütün vatanın savunma alanı sayılması

C. Boşlukları dolduralım

Kelimeler: **İzmir** **Lloyd George** **subaylar** **Kâzım Karabekir**

1. Çok sayıda subay şehit olduğu için Sakarya'ya ..... savaşı da denir.
2. Kars Konferansı'nda TBMM'yi ..... Paşa temsil etti.
3. Mudanya'dan sonra İngiltere'de ..... hükûmeti istifa etti.
4. Büyük Taarruz sonunda 9 Eylül 1922'de ..... kurtarıldı.

D. Bilgimi yazıyorum

1. Türk ordusu Sakarya Zaferi'nden hemen sonra neden taarruza geçememiştir? İki neden yazınız.

2. Sakarya Zaferi'nin dış politikadaki iki sonucunu yazınız.

3. Büyük Taarruz'un başarısında Mustafa Kemal'in iki katkısını yazınız.

4. Mudanya Ateşkes Antlaşması ile savaşmadan kurtarılan yerler nerelerdir?

Bu konunun şarkısını Onur Akmeşe YouTube kanalından dinlemeyi unutmayın!